

فصل، هفتم:

نفت و گاز

سالنامه آماری استان اردبیل

مقدمه

به دلیل اهمیت فعالیت‌های نفت، گاز و پتروشیمی در اقتصاد ایران، اطلاعات آماری مربوط به این فعالیت‌ها در فصل‌های معدن و صنعت منظور نشده و یک فصل مستقل در این سالنامه به آن اختصاص داده شده است.

با استخراج نفت و گاز از اولین چاه نفت در مسجد سلیمان، در سال ۱۲۸۷ شمسی (۱۹۰۸ میلادی)، فعالیت صنعت نفت در ایران آغاز شد و آمارهای مربوط به آن نیز از زمان مذکور گردآوری شده است. پس از ملی شدن صنعت نفت در اسفند ۱۳۲۹، شرکت ملی نفت ایران آمارهای وسیع‌تری را منتشر کرده است. در اولین سالنامه آماری کشور، آمارهای مربوط به سال ۱۳۳۴ شمسی (۱۹۵۵ میلادی) درج شده است.

پس از تأسیس شرکت ملی گاز ایران در اسفند ۱۳۴۴ و شرکت ملی گاز مایع ایران در سال ۱۳۶۶، این دو شرکت نیز به ترتیب آمارهایی در زمینه گاز طبیعی (L.N.G) و گاز مایع (L.P.G) گردآوری و ارائه کرده‌اند.

در سال ۱۳۴۲ با احداث اولین کارخانه کود شیمیایی در کشور، صنایع پتروشیمی تولید یافت و این نقطه آغاز تأسیس سازمانی مستقل برای معرفی صنعتی نو در کشور به شمار می‌رود. از سال ۱۳۴۳ این سازمان نوپا تحت عنوان "شرکت ملی صنایع پتروشیمی" به

فعالیت خود ادامه داد. به دلیل وجود منابع اولیه فراوان نفت و گاز و ارزش افزوده بالا و همچنین سایر عوامل، تولید مواد پتروشیمی در ایران مورد توجه و عنایت خاصی قرار گرفته است.

در حال حاضر، آمارهای مندرج در این فصل، از معاونت برنامه‌ریزی و نظارت بر منابع هیدروکربوری وزارت نفت دریافت می‌شود.

شایان ذکر است، علاوه بر آمارهای مندرج در این فصل، آمارهایی در زمینه نفت و گاز در فصل ۲۲ (آمارهای بین‌الملل) ارائه شده است که منبع آن سازمان کشورهای صادرکننده نفت (OPEC) می‌باشد.

تعاریف و مفاهیم

نفت خام: نفت خام آمیزه‌ای پیچیده از ترکیبات هیدروکربوری است که از مخازن طبیعی نفت در زیرزمین، در بعضی از نقاط دنیا استخراج می‌شود. نفت خام به‌طور عمده، متشکل از ترکیبات اشباع و غیر اشباع هیدروکربورهای آلیفاتیک و بعضاً آروماتیک می‌باشد. بجز هیدروژن و کربن که دو عنصر اصلی تشکیل‌دهنده نفت خام به شمار می‌روند، عناصر دیگری مانند ازت، اکسیژن، گوگرد و فلزهایی چون نیکل، سدیم، وانادیم و آهن به مقدار کم در آن وجود دارند. به همین جهت،

سوخت جت: به عنوان سوخت موتورهای جت جنگی و مسافری به کار می‌رود که برحسب میزان امتزاج نفت سفید مرغوب با سایر فراورده‌های نفتی سبک (نفتا)، به صورت انواع مختلف تولید می‌شود و با اضافه کردن مواد افزودنی به منظور کاهش خوردگی و نقطه انجماد و ... تکمیل می‌گردد و در استانداردهای بین‌المللی به نام‌های JP۴ و ATK معروف است.

گاز غنی (طبیعی): گاز تولیدی از منابع نفتی و گازی را گاز طبیعی یا غنی می‌گویند که به صورت "کلاک"، "همراه با نفت" (مانند گاز منطقه آغاچاری) و "مستقل" (نظیر ذخایر گاز سرخس و سرخون) قابل دسترسی می‌باشد.

گاز سبک: گاز غنی (طبیعی) پس از طی مراحل جداسازی و پالایش، به گاز سبک تبدیل می‌شود. منظور از جداسازی، جداکردن مایعات و میعانات گازی از گاز غنی است.

گاز مایع: گاز مایع مخلوطی است از پروپان و بوتان نرمال که در اثر شرایط محیط و مصرف، نسبت حجمی این دو ماده در مخلوط تغییر می‌یابد و در تحت فشاری حدود ۱۰۰ تا ۱۱۰ پوند بر اینچ مربع، به صورت مایع در می‌آید.

تزریق گاز: به منظور حفظ مخازن نفت کشور و بهره‌برداری بهینه از آن‌ها، اقدام به عمل تزریق گاز و یا آب به مخازن مذکور می‌گردد.

نفت خام از نظر ویژگی‌های فیزیکی و شیمیایی بسیار متغیر است.

نفت سفید: نفت سفید برشی از نفت خام و متشکل از سه نوع هیدروکربور پارافینی، نفتینی و آروماتیکی می‌باشد. این فراورده به عنوان سوخت گرمایشی و سوخت مراکز حرارتی به کار می‌رود و یکی از مواد اصلی تشکیل دهنده سوخت جت است.

نفت کوره: نفت کوره از بازمانده تقطیر نفت خام در برج‌های تقطیر پالایشگاه به دست می‌آید. این فراورده به سبب دارا بودن هیدروکربورهای سنگین، به آسانی نمی‌سوزد و یکی از سوخت‌های عمده کشتی‌ها و واحدهای بزرگ صنعتی از جمله نیروگاه‌های برق به شمار می‌رود.

نفت گاز: نفت گاز فراورده‌ای است که بعد از برش نفت سفید به دست می‌آید و به عنوان سوخت ماشین‌آلات کشاورزی و صنعتی و سوخت تعدادی از وسایل نقلیه عمومی و تأسیسات حرارتی به کار می‌رود.

بنزین موتور: بنزین موتور آمیزه‌ای است از هیدروکربورهای به‌طور عمده حلقوی و ایزومره با نسبت‌های متفاوت که برای افزایش درجه آرام‌سوزی آن، برخی از ترکیبات آلی به آن اضافه می‌شود.

گزیده اطلاعات

در سال ۱۳۹۹، تا زمان انتشار سالنامه، شرکت پخش فرآورده های نفتی منطقه اردبیل اطلاعات را ارائه نکرده است.

در سال ۱۳۹۹، ۲۹ شهر از ۳۱ شهر استان گازرسانی شده است. همچنین از تعداد ۱۷۰۸ آبادی مسکونی استان، ۱۳۷۴ آبادی از نعمت گاز برخوردار بوده اند. تعداد انشعابات گاز طبیعی بیش از ۲۴۳ هزار انشعاب با حدود ۵۰۹ هزار مشترک بوده است. در سال فوق میزان مصرف گاز طبیعی ۲۸۶۵ میلیون مترمکعب بوده است.

مشترک گاز: عبارت از شخص حقیقی یا حقوقی است که طبق روش پذیرش متقاضیان گاز، پس از تحویل مدارک مورد نظر و پرداخت حقوق و هزینه های متعلقه، مشخصات او در دفتر پذیرش اشتراک ثبت شده و شماره اشتراک به وی اختصاص یافته باشد.

مصرف کننده گاز: به مشترکانی اطلاق می شود که جریان گاز آن ها پس از طی مراحل اشتراک پذیری، راه اندازی شده باشد.

انشعاب گاز: به خطوطی که برای ارسال گاز از خطوط انتقال، خطوط تغذیه و شبکه تا ایستگاه اختصاصی مشترک نصب می شود، انشعاب گاز اطلاق می گردد.

سوخت: سوخت شامل: پروپان، بوتان، پنتان پلاس، پنتان، بنزین پیرولیز، رافینیت C۴، رافینیت C۶، C.F.O و MTBE

۱-۷- مصرف انواع فرآورده های نفتی^(۱)

سال و شهرستان	گاز مایع (تن)	سوخت های هواپیما (متر مکعب)	بنزین (متر مکعب)	نفت سفید (متر مکعب)
..... ۱۳۸۰	۲۰۴۳۶	۱۵۹۷	۲۳۴۶۰۰	۲۲۴۵۰۳
..... ۱۳۸۵	۲۱۰۷۰	۲۹۱۶	۳۸۴۸۱۵	۱۸۴۸۹۴
..... ۱۳۹۰	۲۰۵۳۸	۴۵۹۳	۲۶۳۷۰۴	۱۴۵۷۰۶
..... ۱۳۹۵	۱۹۵۰۲	۴۳۱۰	۲۹۳۷۳۶	۵۹۹۹۵
..... ۱۳۹۶	۲۰۱۲۰	۴۱۴۲	۳۳۷۳۵۳	۴۶۸۸۲
..... ۱۳۹۷
..... ۱۳۹۸
..... ۱۳۹۹
..... اردبیل
..... اصلاندوز
..... انگوت
..... بیله سوار
..... پارس آباد
..... خلخال
..... سرعین
..... کوثر
..... گرمی
..... مشکین شهر
..... نمین
..... نیر

۱-۷- مصرف انواع فرآورده های نفتی^(۱) (دنباله)

سال و شهرستان	نفت گاز (متر مکعب)	نفت کوره (متر مکعب)	روغن های موتور و صنعتی (متر مکعب)	قییر (تن)	سایر فرآورده ها
..... ۱۳۸۰	۳۱۹۷۴۷	۱۱۵۸۶۹	۷۴۸۲	۴۶۵۹۳	۵۴۷
..... ۱۳۸۵	۳۴۱۵۵۹	۵۹۹۴۳	.	.	۷۳۶
..... ۱۳۹۰	۶۳۷۵۲۹	۲۵۶۷۴	.	.	۹۶
..... ۱۳۹۵	۴۲۵۱۰۷	۷۶۱۶	.	.	.
..... ۱۳۹۶	۴۵۹۶۴۶	۱۸۵۰	.	.	.
..... ۱۳۹۷
..... ۱۳۹۸
..... ۱۳۹۹
..... اردبیل
..... اصلاندوز
..... انگوت
..... بیله سوار
..... پارس آباد
..... خلخال
..... سرعین
..... کوثر
..... گرمی
..... مشکین شهر
..... نمین
..... نیر

(۱) به علت محرمانه فرض شدن اطلاعات، شرکت نفت همکاری نکرده است.
مأخذ- شرکت پخش فرآورده های نفتی - منطقه اردبیل.

۷-۲- جایگاه های فروش مواد سوختی^(۱)

تعداد جایگاه			سال و شهرستان
خصوصی	دولتی	جمع	
۲۵	۴	۲۹ ۱۳۸۰
۳۷	۴	۴۱ ۱۳۸۵
۴۷	۴	۵۱ ۱۳۹۰
۵۸	۲	۶۰ ۱۳۹۵
۶۴	۳	۶۷ ۱۳۹۶
... ۱۳۹۷
... ۱۳۹۸
... ۱۳۹۹
... اردبیل
... اصلاندوز
... انگوت
... بیله سوار
... پارس آباد
... خلخال
... سرعین
... کوثر
... مغان
... مشکین شهر
... نمین
... نیر

۲-۷- جایگاه های فروش مواد سوختی ^(۱) (دنباله)

جایگاههای سوختگیری گاز فشرده طبیعی (CNG)	تعداد شعب فروش نفت	تعداد پمپ				سال و شهرستان
		نفت سفید	نفت گاز	بنزین	بنزین سوپر	
۰	۴۴۸	۰	۹۰	۱۲۷	۰ ۱۳۸۰
۰	۴۰۷	۰	۹۸	۲۱۸	۰ ۱۳۸۵
۰	۳۷۳	۰	۱۲۴	۳۹۰	۲۰ ۱۳۹۰
۶۲	۳۰۲	۰	۱۳۶	۲۶۹	۸ ۱۳۹۵
۶۶	۲۷۰	۰	۱۴۴	۲۸۳	۱۰ ۱۳۹۶
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ ۱۳۹۷
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ ۱۳۹۸
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ ۱۳۹۹
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ اردبیل
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ اصلاندوز
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ انگوت
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ بیله سوار
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ پارس آباد
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ خلخال
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ سرعین
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ کوثر
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ گرمی
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ مشکین شهر
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ نمین
۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰ نیر

(۱) به علت محرمانه فرض شدن اطلاعات، شرکت نفت همکاری نکرده است.
مأخذ- شرکت پخش فرآورده های نفتی ایران - منطقه اردبیل.

۳-۷- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی در پایان سال

تعداد انشعاب			تعداد روستاهای گازرسانی شده	تعداد شهرهای گازرسانی شده	سال و شهرستان
صنعتی	خانگی، تجاری	جمع			
۸۸	۵۸۶۱۷	۵۸۷۰۵	۲	۱۴ ۱۳۸۰
۲۲۷	۱۰۸۰۲۳	۱۰۸۲۵۰	۱۰۱	۱۸ ۱۳۸۵
۸۸۵	۱۵۲۷۷۷	۱۵۳۶۶۲	۲۸۱	۲۳ ۱۳۹۰
۱۲۹۰	۲۰۸۲۵۲	۲۰۹۵۴۲	۸۷۹	۲۶ ۱۳۹۵
۱۳۲۷	۲۲۰۹۲۶	۲۲۲۲۵۳	۱۰۵۶	۲۹ ۱۳۹۶
۱۳۸۱	۲۲۸۱۱۱	۲۲۹۴۹۲	۱۲۳۶	۲۹ ۱۳۹۷
۱۴۴۴	۲۳۵۸۴۴	۲۳۷۲۸۸	۱۳۱۲	۲۹ ۱۳۹۸
۱۵۰۱	۲۴۲۰۱۰	۲۴۳۵۱۱	۱۳۷۴	۲۹ ۱۳۹۹
۸۲۸	۸۱۶۵۰	۸۲۴۷۸	۱۳۴	۳ اردبیل
۱۷	۷۰۷۶	۷۰۹۳	۱۱۲	۱ اصلاندوز
... انگوت ^(۱)
۲۹	۱۲۰۴۹	۱۲۰۷۸	۱۵۰	۲ بيله سوار
۶۰	۲۸۸۳۶	۲۸۸۹۶	۱۰۱	۳ پارس آباد
۱۱۶	۱۹۹۶۳	۲۰۰۷۹	۸۵	۳ خلخال
۱۰۳	۵۶۹۳	۵۷۹۶	۲۶	۲ سرعین
۱۲	۶۹۹۱	۷۰۰۳	۹۱	۱ کوثر
۲۳	۱۹۱۰۱	۱۹۱۲۴	۲۹۲	۶ گرمی
۱۰۵	۳۴۶۲۲	۳۴۷۲۷	۲۰۴	۳ مشکین شهر
۱۶۰	۱۶۹۸۴	۱۷۱۴۴	۸۹	۳ نمین
۵۵	۹۱۱۵	۹۱۷۰	۹۰	۲ نیر

۳-۷- تعداد شهرها و روستاهای گازرسانی شده و تعداد انواع انشعاب، تعداد مصرف کننده و مقدار مصرف گاز طبیعی در پایان سال (دنباله)

مصرف گاز طبیعی (میلیون مترمکعب)	تعداد مصرف کننده				سال و شهرستان
	صنعتی	تجاری	خانگی	جمع	
۳۴۵	۴۹	۴۳۸۶	۸۵۴۶۲	۸۹۸۹۷ ۱۳۸۰
۸۶۴۰	۳۳۹	۱۱۰۶۸	۱۶۳۷۷۴	۱۷۵۱۸۱ ۱۳۸۵
۱۶۶۳	۸۸۵	۲۰۶۴۸	۲۵۷۴۸۹	۲۷۹۰۲۲ ۱۳۹۰
۲۴۷۲	۱۲۹۰	۳۲۷۷۹	۳۹۰۵۴۲	۴۲۴۶۱۱ ۱۳۹۵
۲۵۱۹	۱۳۲۷	۳۴۹۳۰	۴۱۱۶۸۳	۴۴۷۹۴۰ ۱۳۹۶
۲۶۴۰	۱۳۸۱	۳۷۱۶۸	۴۳۰۴۲۳	۴۶۸۹۷۲ ۱۳۹۷
۲۶۸۶	۱۴۴۴	۳۹۲۸۸	۴۴۸۰۷۳	۴۸۸۸۰۵ ۱۳۹۸
۲۸۶۵	۱۵۰۸	۴۱۱۶۵	۴۶۶۳۱۱	۵۰۱۹۸۴ ۱۳۹۹
۹۰۰	۸۲۸	۲۱۹۳۹	۲۲۵۷۳۵	۲۴۸۵۰۲ اردبیل
۳۱	۱۷	۴۹۴	۶۸۲۶	۷۳۳۷ اصلاندوز
... انگوت ^(۱)
۶۱	۲۹	۱۵۲۴	۱۶۱۹۹	۱۷۷۵۲ بیله سوار
۱۹۸	۶۰	۳۵۱۵	۴۷۷۱۹	۵۱۲۹۴ پارس آباد
۱۱۴	۱۱۶	۱۹۵۸	۲۹۶۹۹	۳۱۷۷۳ خلخال
۴۶	۱۰۳	۱۰۰۲	۱۳۴۶۶	۱۴۵۷۱ سرعین
۲۸	۱۲	۷۹۳	۹۰۱۰	۹۸۱۵ کوثر
۸۳	۲۳	۲۸۴۴	۲۴۰۱۴	۲۶۸۸۱ گرمی
۱۱۵۹	۱۰۵	۴۸۷۵	۵۷۸۴۶	۶۲۸۲۶ مشکین شهر
۲۱۴	۱۶۰	۱۴۶۴	۲۴۰۳۷	۲۵۶۶۱ نمین
۳۱	۵۵	۷۵۷	۱۱۷۶۰	۱۲۵۷۲ نیر

(۱) به علت عدم امکان تفکیک اطلاعات مربوط به شهرستان انگوت در شهرستان گرمی منظور شده است.

مأخذ- شرکت گاز استان اردبیل

